

Boeken slopen muren

INZETTEN OP 'IDENTITEIT IN DIVERSITEIT' IN EERSTEGRAADS-KLASSEN VIA CULTUURBEWUSTE EN -KRITISCHE JEUGDLITERATUUR

Hoe divers is jouw klas? Hoe *woke* zijn jouw leerlingen? En hoe maatschappelijk bewust ben jij als leraar? Beroeren de Black Lives Matterbeweging en de klimaatmarsen de jongeren in jouw school of merk je vooral een overschillige of zelfs xenofobe houding? Eén ding is zeker: de nieuwe leerplannen Nederlands voor de eerste graad secundair onderwijs kiezen resoluut voor een nieuw speerpunt: identiteit in diversiteit. Literatuuronderwijs, ook in de B-stroom, moet daarbij mogelijkheden bieden om te werken rond een positief talige en culturele houding. Maar hoe pak je dat concreet aan? En hoe kunnen we ondertussen het dalende leesniveau en -plezier ombuigen in heterogene klassen met anderstalige of taalzwakkere jongeren?

Liesbeth Ghesquière en Bert Deceuninck

Over de auteur

BERT DECEUNINCK
en **LIESBETH GHESEQUIÈRE**

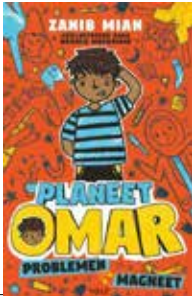

zijn docenten Nederlands aan de lerarenopleiding van hogeschool VIVES, campus Torhout. Ze zijn beiden ook als onderzoeker verbonden aan het expertisecentrum onderwijsinnovatie van hogeschool VIVES.

INZETTEN OP 'IDENTITEIT EN DIVERSITEIT' VIA JEUGDLITERATUUR

Vorig jaar sloegen wij binnen Hogeschool VIVES campus Torhout de handen in elkaar en werkten we hieromtrent een project uit, getiteld 'Boeken slopen muren'. In dit project gingen we dieper in op de specifieke inhoud en doelen van de

componenten 'literatuur' en 'identiteit in diversiteit', en de integratiemogelijkheden tussen beide. Hierbij baseerden we ons op recente wetenschappelijke publicaties over etnisch-culturele diversiteit in jeugdliteratuur en een cultuurbewuste en -kritische leeshouding voor jongeren. Als sluitstuk van dit project kunnen we nu vijf lessenreeksen presenteren met een ruim aanbod aan lesmateriaal. Elke lesgever kan daaruit materiaal selecteren op basis van de voorkennis, interesse en vaardigheden van de specifieke doelgroep.

In de vijf lessenreeksen spelen we in op de culturele en talige diversiteit van de klasgroepen en werken we taalstimulerend vanuit context, veel interactie en taalsteun. Ook zetten we in op beleving vanuit inleefvragen bij film- en boekfragmenten en verdiepen we de leeservaring van de leerlingen door motiverende verwerkingsopdrachten te integreren. Zo schrijven ze Instagramgedichten (*instapoems*) of een klashiphop, debatteren ze of presenteren ze hun eigen pleisterplaat. Ten slotte bieden we differentiatie-mogelijkheden en coöperatieve werk-

Lessenreeks	Titel	Boek / fragment dat centraal staat
Lessenreeks 1	<i>Make America Great Again</i>	
Lessenreeks 2	<i>Planeet Omar</i>	
Lessenreeks 3	<i>Het mag eens wat anders zijn (Poëzie en songs voor mensen zonder oogkleppen op)</i>	Poëzie en songteksten
Lessenreeks 4	<i>De onverklaarbare logica van mijn leven</i>	
Lessenreeks 5	<i>Laten we een keer ...</i>	Kortverhaal van Lenneke Westera: <i>Laten we een keer uit de bundel 'Jij en ik'</i>

vormen aan en grijpen we kansen om talensensibiliserend te werk te gaan. Zo vragen we ons af waarom zoveel talen het woord *mama* gebruiken – zelfs het Malagassi, waar je verder niets van begrijpt. Ook verwonderen we er ons over dat er zoveel verschillen zijn tussen gebarentalen. En wat betekent de ‘insta’ in Instagram eigenlijk? Hoe boeiend is het trouwens om de reis van woorden te achterhalen via etymologische woordenboeken...

THE PROOF OF THE PUDDING IS IN THE EATING

Twee van de vijf lessenreeksen konden we vorig jaar al uittesten in de eerste graad van drie proeftuinscholen in West-Vlaanderen. Enkele 1B-klassen van VISO Roeselare maakten kennis met *Planeet Omar* van Zanib Mian, een heel toegankelijk boek dat hen heeft aangezet om na te denken over anders zijn en stereotypering. Voor enkele A-stroomklassen van het Guldensporencollege in Kortrijk en het Sint-Andreasinstituut in Oostende werkten we een les uit rond het jeugdboek *The Hate U Give* van Angie Thomas.

De 1B-leerlingen van VISO Roeselare genoten er duidelijk van om de gebeurtenissen van Omar te linken aan hun eigen leefwereld en typische elementen uit hun eigen cultuur aan de medeleerlingen te vertellen. De leerkracht was vooral heel positief over het feit dat verschillende leerlingen op het einde van de les razend enthousiast waren over het boek en vroegen om het thuis verder te mogen lezen.

In Kortrijk en Oostende gingen we aan de slag met de lessenreeks *Make America Great Again*, waarin leerlingen stilstaan bij diversiteit en vooroordelen in de Amerikaanse samenleving aan de hand van

jeugdboek- en filmfragmenten uit *The Hate U Give* van Angie Thomas. In beide scholen leefde het thema sterk en genoten ze ervan om over bepaalde pakkende scènes uit het boek te discussiëren. Ze apprecieerden ook de activerende werkvormen. Het was heel mooi om te merken dat twee anderstalige leerlingen die anders geen interesse vertoonden voor literatuur en weinig initiatief durfden te nemen, nu het voortouw namen om een hiphopsong te schrijven. Eén jongen die anders moeite heeft met het Nederlands, gaf zijn taalsterke medeleerlingen zelfs tips zodat hun groep als eerste een heel geslaagde strofe klaar had. Door in te spelen op zijn identiteit en interesses en door voldoende houvast te bieden, zag je hem groeien, talig en socio-emotioneel. Het zijn precies zulke succeservaringen die voor anderstalige leerlingen het verschil kunnen maken.

LESMATERIAAL ONLINE

Alle lessenreeksen kun je gratis downloaden op www.boekenslopenmuren.be. Onder de rubriek 'lesmateriaal' vind je per reeks het uitgewerkte lesmateriaal terug in een Word-bestand, met de bijbehorende geluid- en filmfragmenten. Naast de uitgewerkte lessenreeksen kun je er ook achtergrondinfo vinden rond cultuurkritisch lezen en boekensuggesties waarmee je verder aan de slag kunt om in te zetten op 'identiteit in diversiteit'.

Hannah Arendt zei ooit: *'To the question "Who are you?", the best answer still remains: "Allow me to tell a story." Just holding a passport isn't enough, because this only answers the question: "What are you?"* Of zoals Mustafa Kör schrijft: *'Verhalen zijn (...) kreupelhout voor het | vuur waar we ons rond scharen, ze verenigen.'* Hopelijk inspireert ons verhaal om in de klas met behulp van boeken muren te slopen, om samen met je leerlingen voorbij grenzen te kijken, om even in de huid van de andere te verstillen en zo te ontpoppen tot nieuwe mensen.

Meer lezen?

Boeken slopen muren. Inzetten op 'identiteit in diversiteit' in eerste graadsklassen met ex-OKAN-leerlingen via cultuurbewuste en -kritische jeugdliteratuur (Deceuninck en Ghesquière, 2021) kun je gratis downloaden. Het theoretische luik en het bijbehorende lesmateriaal kun je terugvinden op <https://www.vives.be/nl/onderzoek> of op www.boekenslopenmuren.be. Contacteer de auteurs voor verdere vragen of extra (audiovisueel) materiaal via bert.deceuninck@vives.be en liesbeth.ghesquiere@vives.be.

Jeugdliteratuur door de lens van etnisch-culturele diversiteit (Klomberg en Van den Bossche, 2020) kun je downloaden op <https://www.lezen.nl/publicatie/jeugdliteratuur-door-de-lens-van-etnisch-culturele-diversiteit/>.

